

YLEISTÄ

Epävarmuus tulevaisuudesta astui voimakkaasti Lohjan kaupungin ja tytäryhtiöiden organisaatioihin vuoden 2018 aikana, kun Lohjan kaupungin talouden todellinen tilanne alkoi paljastua. Epävarmuus heijastui merkittävimmin siinä, että vielä alkuvuonna 2018 vallinnut positiivinen ja kehittämismyönteinen yhteishenki alkoi väistyä ja sen tilalle astui karsintoihin ja leikkauksiin orientoitunut, toisia toimialoja kyräilevä ilmapiiri.

Lupaavasti käynnistyneet Neidonkeitaan ja Tennarin liikuntapuiston investointihankkeet eivät edenneet vuoden 2018 aikana odotetusti. Suunnittelutyötä toki jatkettiin ja Neidonkeitaassa toteutettiin kesän 2018 aikana mittavat kuntotutkimuksetkin. Selkeitä päätöksiä hankkeitten etenemiseen liittyvistä aikatauluista ja rahoituksesta ei kuitenkaan pystytty tekemään. Liikuntakeskuksen kannalta tämä on varsin huolestuttavaa, etenkin kun Neidonkeitaan kuntotutkimukset paljastivat kiinteistön olevan varsin huonossa kunnossa. Tämä luokin operaattorina toimivalle Liikuntakeskukselle selkeän strategisen riskin.

Liikuntakeskuksen henkilöstön yhteisissä työpajoissa pyrittiin kehittämään työhyvinvointikyselyn perusteella esille nousseita ongelmakohtia. Nämä kolme aihekokonaisuutta olivat: 1) tiedonkulun parantaminen, 2) suunnitelmallisuuden lisääminen ja 3) arvostuksen parantaminen. Onnistunut työpajatoiminta johti siihen, että loppuvuonna saatiin valmiiksi ensimmäinen luonnos Lohjan Liikuntakeskuksen työhyvinvointiohjelmasta.

Liikuntakeskukseen muodostettiin vuoden 2018 aikana uusi työsuojeluorganisaatio, joka on panostanut erityisesti huolelliseen riskienarviointityöhön. Toimintavuoden aikana on selkeästi noussut esille työn yhä korkeammat vaatimukset henkilöstölle. Fyysisen ja psyykkisen kuormituksen osalta alammekin olla monen työntekijän kohdalla jo aivan ylärajoilla.

TALOUS

Konserniavustus

Lohjan Liikuntakeskus Oy:n vuonna 2018 Lohjan kaupungilta saama konserniavustus oli 3.928.587 €. Nousua vuoden 2017 konserniavustukseen (3.771.287 €) oli 157.300 € (+4,2 %). Valtuuston poliittisesti hyväksymä konserniavustus oli 3.870.000 €, mutta kaupunki myönsi 58.587 € lisäavustuksen kompensoidakseen 250.598 €:n vuokrankorostusta.

Liikevaihto

Lohjan Liikuntakeskus Oy:n liikevaihto vuonna 2018 oli 1.565.426 €. Vuoden 2017 liikevaihtoon 1.609.420 € laskua oli 43.994 € eli 2,7 %. Suurin laskuun vaikuttava tekijä oli Neidonkeitaan liikevaihdon lasku (-44.517 €). Ennätysmäisestä kävijämäärästä huolimatta liikevaihto laski. Tämä johtuu runsaasta alennuskorttien käytöstä, joka toki palvelee Liikuntakeskuksen strategisten tavoitteiden toteutumista.

Toimintakulut

Lohjan Liikuntakeskus Oy:n toimintakulut vuonna 2018 olivat 5.644.164 €. Kulut kasvioivat vuoden 2017 kuluihin (5.465.982 €) verrattuna siis 178.182 € eli 3,6 %. Toimintakulujen kasvu johtui siitä, että Lohjan kaupunki korotti LLK:lta perimiään vuokria 250.598 €:lla (15,2 %). Vuokrien yhteissumma oli 1.898.325 €. Elokuun alusta yksipuolisesti, yhden virkamiehen päätöksellä tehtyä vuokrankorotusta voi pitää kohtuuttomana. Asiantilan korjaamiseksi onkin käynnistetty neuvottelut kaupungin virkamiesjohdon kanssa.

Henkilöstökulut

Vuonna 2018 Lohjan Liikuntakeskus Oy:n henkilöstökulut olivat 1.938.994 €. Vuonna 2017 kulut olivat 1.968.412 €. Henkilöstökulut pienenivät näin ollen 29.418 €. Prosentuaalisesti säästöä kertyi siis 1,5 %. Tätä voi pitää hyvänä saavutuksena etenkin kun henkilöstön palkkoja korotettiin 1.5.2018 alkaen yleiskorotuksella 1,25%.

Ilahduttavaa henkilöstön osalta oli se, että sairauspoissaolopäivien määrä laski vuoden 1060:stä päivästä 43,0 %:lla 604 päivään.

Prosentuaalisesti henkilöstökulut olivat 34,4 % (vuonna 2017 36,0 %) yhtiön toimintakuluista.

Tiedot sivuliikkeistä

Lohjan Liikuntakeskus Oy:n tytäryhtiö koy Lohjan Kuplahallit jatkoi vuonna 2018 toimintaansa toimialanaan jalkapalloilun talviharjoitteluolosuhteiden järjestäminen.

Tutkimus- ja kehittämismenot

Yhtiön tutkimus- ja kehittämismenot vuonna 2018 olivat 19.974 €. Vuonna 2017 vastaavat kulut olivat 32.006 €. Kulut siis laskivat 12.032 €. Syynä oli se, että vuoden 2017 tuloslaskelmassa näkyi kertaluontoisena eränä Analytics -tutkimusohjelman kulut. Tutkimus- ja kehittämiskulut koostuvat pääosin Neidonkeitaassa tehdyistä lakisääteisistä allasvesitutkimuksista sekä vapaaehtoisista pintojen puhtausnäytteistä. Hyvän hygieniatason johdosta lakisääteisten näytteiden oton taajuus on normaalia harvempi.

Hallituksen esitys tuloksen käsittelystä

Hallitus esittää, että tilikauden alijäämä 2.600 € siirretään voitto- ja tappiotilille.

Olellaiset tapahtumat tilikauden jälkeen

Olellaisia päätöksiä tilikauden jälkeen ei ole tehty.

Arvio riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Lohjan Liikuntakeskuksen osalta suurimpana taloudellisena riskinä voidaan pitää kaupungin myöntämän konserniavustuksen pienentymistä. Kaupungin huono taloustilanne aiheuttaa myös liikuntainfran korjausvelan kasvua.

Vanheneva liikuntainfra on merkittävin Liikuntakeskuksen strategisista riskeistä yhdessä ilmastonmuutoksen kanssa.

Operatiivisista riskeistä merkittävimpiä Liikuntakeskuksessa ovat päällekkäiset ja toimimattomat tietojärjestelmät, jotka aiheuttavat tiedonkulun puutteita. Toisen suuren operatiivisen riskin muodostaa liikuntapaikkojen kunnossapidon henkilöresurssien riittämättömyys ja prosessien vanhanaikaisuus liikuntapaikkojen hoidossa.

LIKUNTAPALVELUT

Henkilöstö

Liikuntapalvelut yksikössä henkilöstön kokoonpano säilyi kutakuinkin ennallaan. Kaksi ohjaajavalvojista jäi kesällä äitiys-/vanhempainvapaalle, heidän tilalleen palkattiin määräaikaiseen työsuhteeseen miespuolinen ohjaaja-valvoja. Lisäksi yhtiön historian ensimmäinen siviilipalvelusmies aloitti syyskuussa palveluksensa Neidonkeitaan uimavalvomossa. Toimistopalveluista liikuntapaikka-sihteeriksi jäi 1.8. alkaen vuodeksi määräaikaiselle osa-aikaeläkkeelle, tehden 50 % työaikaa.

Työkiertoa toteutettiin edellisen kesän tapaan, kaksi asiakaspalvelutyöntekijää ja yksi uimavalvoja työskentelivät kesällä ulkoliikuntapaikoilla yhteensä 4 kuukauden ajan. Työssäoppijoita liikuntapalveluissa oli vuoden aikana 7, kaikki Kisakallion urheiluopistosta. Työilmapiiri henkilöstön keskuudessa koettiin hyvänä, mikä edesauttoi yhteistyön sujuvuutta. Työntekijöiden määrä suhteessa työn määrään oli ajoittain riittämätön.

Liikuntapalvelutarjonta

Merkittävin uudistus liikuntapalvelutarjonnassa oli keväällä 2018 käynnistyneet vertaisohjaajien vetämät liikuntaryhmät 75+ ikäisille. Maaliskuussa 2018 järjestettiin osana Voimaa Vanhuuteen -kärkihanketta vertaisohjaajakoulutus, johon osallistui 18 henkilöä. Koulutetuista 11 aloitti ohjaajina keväällä käynnistyneissä ryhmissä. Vuoden aikana aloitti kaikkiaan 9 vertaisohjattua ryhmää Lohjan keskustassa, Sammatissa ja Pusulassa. Liikuntasuoritteita vertaisohjatuista ryhmistä kertyi 1123. Käynnistyneet ryhmät paransivat erityisesti taajama-alueen ulkopuolella asuvien iäkkäiden liikuntamahdollisuuksia. Väestön ikääntyminen näkyi liikuntapalveluiden kysynnässä, syksyllä toteutetut 3 kuntosalikurssia senioreille täyttyivät kaikki uusista liikkujista.

Työikäisten liikuntapalveluissa suoritteiden määrä laski edelleen. Tähän vaikutti lisääntynyt yksityisten palveluiden tarjonta Lohjalla. Jatkossa arvioitavaksi tuleekin missä laajuudessa LLK Oy:n on tarve ryhmäliikuntapalveluita työikäisille järjestää.

MoreMove –liikuntakortti 13 – 17 -vuotiaille nuorille (29€/4kk) säilytti suosionsa tuotteena. Kortin lunasti vuoden aikana 350 ikäluokan nuorta ja sitä käytettiin yhteensä 15 498 kertaa (Neidonkeitaan kuntosalilla käyntejä oli eniten 10 190). Kortin voikin todeta lisänneen ikäryhmän kuntosalin käyttöä merkittävästi.

Sisäliikuntatilojen vakiovuorohakua aikaistettiin käyttäjien toiveesta ajalle 15.1. – 18.2. Haku vakiovuoroihin tapahtui nyt sähköisesti yhdellä lomakkeella. Hakemuksia määrääjassa saapui 330 kpl. Uutena vuoron myöntämisehtona oli turvallisuuskoulutukseen osallistuminen. Turvallisuuskoulutustilaisuuksia järjestettiin kaiken kaikkiaan 13. Koulutuksiin osallistui myös palveluntarjoajia. Palaute koulutuksista oli myönteinen ja herätti ajatuksia, mm. EA-koulutusta toivottiin järjestettävän seuratyöntekijöille syksyyn. Kesän sisäliikuntatilojen vakiovuorot myönnettiin huhtikuussa. Hakuja oli yhteensä 17 ja vuorot keskitettiin Sporttikeskus Tennariin, Järnefeltille, Harjun koululle ja Perttilään.

Kesäkuussa julkaistiin uudet LLK Oy:n, Neidonkeitaan ja Tennarin nettisivut, sekä otettiin käyttöön mobiilisovellus LLK App. Perinteisen toimintaesitteen sijaan elokuussa ilmestyi Lohja Liikkeelle -lehti, jossa oli koottuna kaikki syyskauden toiminnot.

Liikuntatapahtumat

Tapahtumatarjonta oli edellisvuosien tapaan runsas. LLK Oy yhdessä järjestöjen ja muiden yhteistyötahojen kanssa oli järjestämässä 41 liikuntatapahtumaa, jotka keräsivät kaikkiaan vajaat 16 000 osallistujaa.

Toukokuun aurinkoisessa säässä järjestettiin ensimmäistä kertaa kaksipäiväinen koululaistapahtuma Harjun urheilukeskuksessa. Tapahtuma keräsi n. 2500 innokasta liikkujaa eli 80% kaikista lohjalaisista alakoululaisista opettajineen. Tapahtuma toteutettiin yhteistyössä LLK Oy:n, Liikkuva koulu -koordinaattorin, Kisakallion urheiluopiston ja 27 liikuntajärjestön kanssa. Tapahtuman yhteydessä järjestettiin myös koulujen väliset yleisurheilukilpailut, joihin osallistui 200 oppilasta.

Kesäkuun alussa Kisakalliolla järjestetty valtakunnallinen Leimausleiri toi vipinää myös Neidonkeitaalle, kun kahden päivän aikana 1200 leiriläistä ohjaajineen kävi hallissa uimassa. Järjestelyt sujuivat hyvin ja uintimahdollisuus sai kiitosta ympäri Suomea tulleilta leiriläisiltä.

Perinteiset Laavujen kierrokset kierrettiin tällä kertaa Sammatissa, Partioniemessä, Pusulan Lintukiimassa ja Gunnarlan majalla. Osallistujia kierroksilla oli yhteensä 4340, eniten osallistujia keräsi Sammatti.

Neidonkeidas

Syksyn toimintakausi käynnistyi Neidonkeitaan 20v juhlatilalla 27.8.–2.9. Neidonkeidasta juhlittiin perjantaina kutsuvierastilaisuudella ja allasbileillä, sekä lauantaina tarjotuilla kakkukahveilla. Kutsuvierastilaisuudessa starttasi usean vuoden tauon jälkeen 20h -hyväntekeväisyysuinti, jossa 5 joukkueen voimin uivat 200km toivat Hope Lohjan vähävaraisille lapsille 20 vapaapaikkaa uimakouluun. Synttäriviikon kampanjatarjous -20% kaikista sarja- ja kausikorteista toi erinomaisen myynnin Neidonkeitaalle, jopa + 45 857€ enemmän myyntituloja kuin elokuussa 2017.

Juhlavuoden kunniaksi saavutettiin Neidonkeitaalla uusi kävijäennätys 306 045, joka on noin 2,9 % edellistä vuonna 2015 saavutettua ennätystä suurempi.

Syyskauden aikana toteutettiin Liikuntakeskukselle tulleen aloitteen pohjalta omat uintivuorot nuorille. Nuorten uinnit toteutettiin perjantai- ja lauantai-iltaisina aukioloaikojen ulkopuolella yhteensä 7 kertaa. Nuoria tavoitettiin maksuttomuudesta huolimatta vain 20-30 nuorta kahden tunnin uintivuoroa kohden, joten vuorojen jatkamiselle ei nähty tarvetta.

Syksyllä otettiin terapia-altaalla kokeiluun virtuaalivesijumppa. Jumppamahdollisuus kellon aikoihin sitoutumatta sai asiakkailta paljon kiitosta. Virtuaalijumppa keräsi jumppareita koko terapia-altaan aukioloajan, monipuolista vesiliikuntatarjontaa aikuisväestölle.

Ulkoliikunta

Hiihtokausi alkoi tammikuun puolivälissä, kun Mondin tehdasalueella tykittiin järivedestä tekolumikasa yhdessä vapaaehtoisen talkooryhmän kanssa. Tekolumi kuljetettiin harjulle ja siitä saatiin tehtyä yhden kilometrin mittainen tekolumilatu. Tammikuun lopussa satoi luonnonlumi ja se mahdollisti hiihtämisen Lohjalla aina maaliskuun loppuun asti. Tekolumilatu kesti vielä huhtikuun puoleenväliin, mutta roskainen ja tahmea latu ei enää loppukaudesta juurikaan hiihtäjiä houkutellut. Suksia lainattiin jälleen ahkerasti, kaikkiaan 997 kertaa.

Luistinalueet olivat ahkerassa käytössä pääsääntöisesti tammikuun alusta alkaen ja luistelukausi kesti maaliskuun puolelle.

Matkaluistelurata tuotti haasteita sille ominaiseen tapaan. Vesi nousi välillä jäälle ja yhdessä lumipatjan kanssa teki hoidosta hankalaa. Reitti saatiin pidettyä kunnossa noin 3 viikkoa ja hoitoon panostettiin esimerkiksi jäädyttämällä rataa. Reitillä saatiin järjestettyä myös kynttiläluistelutapahtuma, joka sai mukavasti kaikenikäisiä liikkeelle.

Kesäkaudella ulkoilureitit liikuttivat kuntoilijoita edellisen vuoden tapaan koko kesän. Niitä kunnostettiin kuukausittain niittämällä heinikot mataliksi. Kunnostuskohteena oli Roution kuntorata jota perusparannettiin ojittamalla radan ongelmakohtat ja pintaa paranneltiin kivituhkalla. Harjun reiteille hankittiin uudet opastekyltit, jotka kiinnitetään keväällä 2019. Sorakuopan lenkille hankittiin myös LED-valaisimet, jotka samoin asennetaan kesän 2019 kuluessa.

Sammattiin syntyä upealla yhteistyöllä vapaaehtoisten toimijoiden kanssa 18-väyläinen frisbeegolfrata. Kortensa kekkoon kantoivat niin seurat kuin yksittäiset henkilöt. Radan viralliset avajaiset pidetään kesällä 2019, mutta radalle päästiin heittämään jo syksyllä 2018. Liikuntakeskuksen panos radan rakentamiseen jäi odotettua pienemmäksi runsaan talkoohengen myötä.

Ulkoilureittitoimitus eteni joulukuussa St. Laurence Golfia ja ratahallintoa koskevilta osuuksilta ja näiden osalta toimitus saatiin onnistuneesti päätökseen.

Kauden päätteeksi Asemanpellon nurmikentille tehtiin kentän perusparannus. Pinta kuorittiin, kentille levitettiin runsaasti uutta kasvualustaa ja lopuksi kylvettiin uutta siementä runsaasti.

LIKUNTAPAİKAT

Yleistä

Liikuntapaikat yksikössä vuosi sujui kokonaisuutena hyvin. Liikuntapaikkoja hoidettiin kattavasti ympäri Lohjaa. Lämmin ja kuiva kesä loi omat haasteensa liikuntapaikoille. Kastelun tarve lisääntyi paljon ja siitä huolimatta kenttiä vaivasi kuivuus.

Ulkoilureittitoimitus eteni Maanmittauslaitoksen maastokäynneillä ja linjauksien merkitsemisillä.

Henkilöstössä eläköityi kaksi henkilöä, ulkoalueilla työskennellyt liikuntapaikkojenhoitaja jäi eläkkeelle kesällä ja vuoden lopussa eläköityi siivousmestari. Hänen jatkajakseen valittiin henkilö talon sisältä. Lisäksi liikuntapaikkapäällikkö irtisanoutui tehtävästään ja jatkajaksi valittiin vuoden 2019 alusta alkaen talon sisältä aiemmin luontoliikuntamestarina toiminut henkilö.

Liikuntapaikkarakentaminen

Uudet liikuntapaikat 2018

Uusi lähiliikuntapaikka rakennettiin Järnefeltin koululle. Kokonaisuuden toteutti Puuha Group Oy. Koulun yhteydessä olevaan hiekkakentän päätyyn rakennettiin aidattu alue, joka sisältää kuntoiluvälineitä ja parkour-tyylisen radan. Lisäksi aluetta täydennettiin siirtämällä Virkkalan urheilukentällä sijainnut kaukalo kentälle ja sitä kautta saatiin keskitettyä toimintoja hyvälle sijainnille.

Sammatin 18-väyläinen frisbeegolfrata rakennettiin pääasiassa talkootyönä. Lohjan kaupunki hoiti puiden poistamisen väyliltä. Risut ja aluskasvillisuus haketettiin väylille Liikuntakeskuksen toimesta yhteistyössä talkoolaisten kanssa. Korit, heittopaikat ja opasteet saatiin paikoilleen loppusyksystä ja radalle päästiin heittämään hetkeksi ennen talven tuloa.

Kunnossapito

Jäähallin kattoon tehtiin kesällä merkittäviä korjaustöitä. Toimenpiteenä saumoja tiivistettiin ja vuodot saatiin kuriin. Jäähallin ovien kunnostuksia jatkettiin edellisen vuoden tapaan.

Neidonkeitaan huoltotauon aikana puhdistettiin ilmanvaihtokanavat, toimenpide suoritetaan noin 5 vuoden välein. Lisäksi höyrypuolen saunat paneloitiin uudestaan. Uudet paneelit laitettiin myös vanhan puolen pikkusaunoihin, joihin uusittiin samalla myös kiukaat.

Uimahallin kassalle tehtiin remontti, jolla lisättiin työpisteen ergonomiata ja ilmettä. Lisänä kassa sai toisen palveluluukun, jolla voi tarvittaessa purkaa ruuhkia.

Neidonkeitaalle tehtiin laaja kuntotutkimus, jolla kartoitettiin hallin nykytilaa. Raporttia hyödynnetään jatkossa kunnossapidon suunnittelussa.

Ulkoliikunnan osalta liikuntapaikkoja kunnossapidettiin resurssien ja olosuhteiden sanelemissa rajoissa. Kuuma ja kuiva kesä teetti etenkin massatenniskentille sekä luonnon nurmille haasteita. Massakentät valmistuivat pelikuntoon poikkeuksellisesti vasta toukokuun loppupuoliskolla. Vuoden päätehtävät koostuivat

päivittäisistä liikuntapaikoille kausityyppillisistä työtehtävistä. Lisäksi omavalvonta työllisti henkilöstöä säännöllisillä tarkastuskäynneillä ja liikuntapaikkojen kunnostuksilla.

Maastoliikuntareittejä kunnossapidettiin murskaamalla aluskasvillisuutta ja märkiä kohtia perusparannettiin säännöllisesti kauden ympäri.

Mäntynummen kaukalon pohja asfaltoitiin ja päälle pystytettiin uusi kaukalo vanhan tilalle.

Energiakustannukset

Vuonna 2018 yhtiön energiakustannukset kasvoivat 3,7% eli 20.823 €. Kulutukset ovat siitä huolimatta kauttaaltaan laskeneet, osin merkittävästikin. Esimerkiksi sähkön hintaa tarkastellessa vuoden 2017 keskihinta pelkälle energialle oli 4,24 snt/kWh kun taas vuoden 2018 keskihinta oli 5,40 snt/kWh. Tämän lisäksi heinäkuussa 2018 sähkön siirtoon tehtiin 8,5 % korotus, mikä vaikuttaa kustannuksiin merkittävästi näin isojen laitosten kulutuksessa. Kustannusten noususta esimerkkinä uimahallin sähkönkulutus, jossa kulutusta oli n. 46 000 kWh vähemmän edellisvuoteen. Siitä huolimatta kustannus euroissa on lähes 11 500 euroa enemmän. Lisäksi lukemaan lisätään vielä siirtomaksu ja tämä esimerkki on vain uimahallin kohdalta. Nämä asiat huomioiden on tärkeää jatkossakin pyrkiä ratkaisuihin, jotka ovat energiatehokkaita.

Kaukolämpöä, sähköä ja vettä kului edelliseen vuoteen verrattuna uimahallissa ja jäähallissa vähemmän. Tennarissa tapahtui pientä nousua sähkössä ja vedessä. Kaukolämpöä Tennarissa kului jopa 10 % vähemmän edellisvuoteen verrattuna.

TOIMITUSJOHTAJAN ARVIO TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

Kaupungin heikon taloustilanteen aikaansaama epävarmuus luo koko Liikuntakeskuksen henkilöstölle ja toiminnoille aivan erilaisen toimintaympäristön kuin mihin olemme tottuneet. Pienenevä konserniavustus ja liikuntapaikkainvestointien siirtyminen pakottavat Liikuntakeskustakin keskittämään energiaa kehittymistyön sijasta toimintojen karsimiseen ja lisätulojen hankkimiseen.

Vaikka nopeasti ajateltuna edellisen kappaleen sisältö luokin synkän kuvan tulevaisuudesta, niin epätoivoon ei ole syytä vajota. Liikuntapaikkainvestoinnit Neidonkeitaan ja Tennarin liikuntapuiston osalta on kuitenkin saatava ehdottomasti eteenpäin. Lohjalla ollaankin turhaan jämähdetty klassiseen kunnalliseen investointimalliin. Liikuntainvestointien eteenpäin viemiseksi onkin nostettava esille vaihtoehtoiset rahoitusmallit kuten elinkaari- ja leasingmallit. Myös yhtiön nimiin otettu kaupungin takaama lainarahoitus nopeuttaisi hankkeita ja aikaansaisi kokonaistaloudellisia säästöjä. Liikuntakeskuksen tuleekin olla aktiivinen rahoitusasioiden suhteen, koska kaupungin resurssit tuntuvat tällä hetkellä riittävän vain koulurakentamiseen.

Liikuntakeskuksen henkilöstö joutunee jatkossa kohtamaan yhä suurempia vaatimuksia. Asiakkaiden odotukset ja niukkenevat resurssit tulevat nostamaan työn kuormitusta entisestään. Työnantajan on tehtävä kaikkensa, jotta prosessit ovat nykyaikaisia ja työvälineet ja –olosuhteet mahdollisimman hyviä. Jokaisen yksilön on myös kiinnitettävä entistä enemmän huomiota oman fyysisen ja psyykkisen hyvinvointinsa ylläpitoon ja kehittämiseen.